

Velení vojskům PVO

Vědecké poznání specifických rysů a konkrétních zákonitostí velení, včetně velení vojskům PVO, předpokládá jasně stanovit předmět výzkumu jako celku a přitom vycházet od jednotlivého k obecnému a odtud ke zvláštnímu.

Obsah velení (zvláštní ve velení) je bezprostředně spjat s obsahem (zvláštním) přípravy a vedení bojové činnosti vojsk a z něho vyplývá. Rozebereme některé nejpodstatnější zvláštnosti organizace PVO objektů a prostorů, které vznikly v současné době ve vyspělých státech světa.

1. PVO objektů a prostorů státu je organizovaná podle jednotného zámyslu a plánu. To předpokládá na nejvyšším stupni velení zhodnotit strategickou, operační a taktickou situaci, určit potřebné složení sil a prostředků, bojové úkoly jednotlivým stupňům velení a způsoby jejich splnění.

2. Uskupení vojsk PVO a systém velení vytváříme a organizujeme včas, v míru, v podmínkách, kdy neznáme dobu zahájení války a všechny další důsledky neustálého rozvoje protistojících států.

3. Vytváření uskupení vojsk a jejich příprava k bojové činnosti je uskutečňována v podmínkách, kdy prvenství ve volbě variant úderů na chráněné objekty a prostory státu patří agresoru. Volba této varianty je do značné míry závislá na

vybudovaném systému PVO; proto musí být spolehlivá a pevná za jakékoli činnosti nepřítel.

4. Rozvíjení uskupení vojsk PVO, systémů jejich velení, zabezpečení bojové činnosti útvarů a svazků je spojeno se spotřebou značného množství materiálu, s plněním rozsáhlých prací k vybudování letišť a dalších objektů. PVO v rozsahu celého státu není možné vybudovat nebo zásadně změnit v krátké době. PVO je organizována po obdobích, která trvají poměrně dlouhou dobu. Řešení nových úkolů, které vznikají v průběhu neustálého boje prostředků napadení a obrany, je uskutečňováno na základě již existujícího systému, dalším jeho zdokonalováním.

5. Bojová činnost vojsk PVO se vyznačuje výjimečně rychlým průběhem, velkým prostorovým rozmachem, použitím nejrůznějších technik, složitostí situace a intenzitou činnosti. Bojový úkol vojsk PVO nebude splněn v tom případě, že k chráněným objektům pronikne i jednotlivý letoun nebo křídlatá raketa nepřítel. Účinnost použití vojsk PVO v rozhodující míře závisí na dokonalém promyšlení, plánování, organizaci, zabezpečení a praktickém výcviku v rámci jejich přípravy.

Obsah procesu velení tkví v hlavních funkčních povinnostech velitele, štábu a dalších orgánů velení.

Hlavními úkoly velení při budování systému PVO jsou plánování bojové činnosti, organizace a příprava vojsk, udržo-

vání jejich stálé bojové pohotovosti, kontrola a pomoc. Tyto úkoly jsou vlastní jakémukoli stupni velení; na každém

z nich ovšem mají své specifické rysy a zvláštnosti, získávají nový obsah, protože se současně mění rozsah a charakter řešených otázek.

Přijetí rozhodnutí k organizaci obrany a vedení bojové činnosti je jedním z nejdůležitějších stádií složitého procesu velení vojskům v celku. Na základě tohoto rozhodnutí a rozpracovaného plánu bojové činnosti je bezprostředně organizována PVO objektů a prostorů.

Při včasné organizaci PVO má velký význam perspektivnost přijímaných rozhodnutí. Při rozpracování takových rozhodnutí má zvláště důležitou úlohu vědecké předvídání rozvoje prostředků a způsobů vzdušného napadení pravděpodobného nepřítele a v souvislosti s tím vědecky zdůvodněné perspektivy rozvoje zbraní, válečné techniky, organizační struktury, způsobů a forem bojového použití vlastních vojsk.

Výstavba systému PVO podle jednotného zámyslu a plánu v celém státě, vysoké požadavky na všestranné vědecké zdůvodnění a perspektivy přijímaných rozhodnutí zdůrazňují rostoucí význam a rozsah úkolů, které v období organizace PVO plní nejvyšší stupně velení. Tyto stupně velení v podstatě řeší tyto úkoly:

- zhodnocení důležitosti objektů a prostorů státu,
- určení složení sil a prostředků v budování uskupení a volba bojových sestav svazků a útvarů PVO,
- radiolokační zabezpečení bojové činnosti,
- organizace velení a zdokonalování obrany.

Jen nejvyšší stupně velení, které mají dostatek informací o stavu a perspektivě rozvoje vlastních vojsk a nepřítele, mohou využívat závěry různých vědeckých výzkumů, jsou schopny volit optimální varianty organizace PVO objektů, prostorů a celého státu.

To ovšem neznamená, že v těchto podmínkách velitelé na taktickém stupni nepřijímají rozhodnutí k bojové činnosti, ani že se zmenšuje důležitost jejich rozhodnutí k zabezpečení vysoké účinnosti PVO. Centralizované použití sil a prostředků PVO vyplývá ze skutečné nutnosti zájmů vyšších orgánů velení a realizace jejich rozhodnutí vyžaduje od velitelů a štábů všech stupňů vynaložit maximum iniciativy a tvůrčí práce.

Prvenství nepřítele ve volbě způsobů překonání systému PVO, výjimečně rychlý průběh bojové činnosti a z toho vyplýva-

jící i omezené časové možnosti k přijetí rozhodnutí, stanovení úkolů vojskům a jejich splnění podmiňují nutnost předvídání možné varianty úderu vzdušného nepřítele a organizovat přípravu vojsk PVO k bojové činnosti v několika variantách. Daný úkol velení je charakteristický pro nepřítele a štáby jak operačního, tak i taktického stupně velení. Tento úkol vyžaduje hluboké znalosti všech prvků situace, schopnosti ji analyzovat, přijmout rozhodnutí, které by nejvíce odpovídalo dané situaci a všestranně je rozpracovat v průběhu přípravy vojsk.

Základem plánování bojové činnosti a přípravy vojsk musí být takové varianty úderů vzdušného nepřítele, které jsou jedněm nejpravděpodobnějších vzhledem k danému prostoru a v konkrétních podmínkách situace, a které jednak vyžadují zásadně jiná rozhodnutí velitele a jinou činnost vojsk ke zničení nepřítele.

Zhodnocení složení sil a prostředků vzdušného nepřítele, analýza úkolů, které se bude snažit nepřítel splnit při úderech na chráněné objekty, studium prostoru bojové činnosti, zjištění, zda nepřítel má informace o zvláštnostech systému PVO, umožňují v hlavních rysech předvídání možné varianty jeho vzdušného úderu a z jejich celého souhrnu zvolit dvě až tři nejcharakterističtější varianty, na jejichž základě plánovat a připravit vedení bojové činnosti vlastních vojsk.

Je zřejmé, že včas plánované a vojsky procvičené varianty činnosti nemusí se plně shodovat s těmi variantami, které bude nutné uskutečnit přímo v průběhu plnění bojových úkolů. Velitel při odražení úderu vzdušného nepřítele bude bezpodmínečně přinucen tyto varianty přizpůsobit konkrétně vzniklé situaci a vojskům stanovit nové úkoly. V podmínkách výjimečně vysokých požadavků na lhostý stanovení bojových úkolů a na mobilitu vojsk závisí účinnost PVO ve značné míře na tom, jaké prvky bojové činnosti, předem nacvičené svazky, útvary a jednotkami, mohou být zahrnuty do rozhodnutí velitele k odražení úderu vzdušného nepřítele. Možný počet těchto prvků závisí na stupni pravděpodobnosti plánovaných variant.

Pružnosti PVO, tj. schopnosti čelit jakémukoli úderu nepřítele dostatečně účinnou činností vlastních vojsk, dosahujeme nejen samotným charakterem vytvořeného uskupení, ale i širokým manévrem útvarů a jednotek PVO, v první řadě stíhacího letectva. Stíhacím letectvem můžeme manévrovat v různém rozsahu. Manévr však může být splněn v omezeném čase

a zabezpečen celou řadou včasných komplexních opatření.

Podstatu a specifiku bojové činnosti stíhacího letectva tvoří

— soustředování úsilí útvarů a jednotek stíhacího letectva v potřebném prostoru;

— velení stíhacímu letectvu;

— součinnost s dalšími silami a prostředky PVO k dosažení potřebného poměru sil, který zabezpečí bezpodmínečné zničení vzdušného nepřítele než splní plánované bojové úkoly.

Protiletadlová raketová vojska, která mají velkou palebnou sílu, mají omezené možnosti manévru pohybem. Nepřítel při ničení objektů je nucen vejít do prostorů účinné palebné působnosti protiletadlového raketového vojska. Systém řízení palby útvarů a jednotek protiletadlového raketového vojska v jakýchkoli podmínkách bojové situace musí zabezpečit soustředění veškeré síly protiletadlové raketové palby v hranicích dosahu těchto komplexů proti vzdušnému nepříteli.

Tento charakter bojové činnosti útvarů protiletadlového raketového vojska nevyplývá z nutnosti plánování a nácviků variant jejich použití, jejichž specifikou musí být různý stupeň centralizace řízení palby, různé způsoby jejího vedení a součinnost se stíhacím letectvem.

Důležitou podmínkou zabezpečení vysoké účinnosti PVO a úspěšného splnění bojových úkolů vojsky ve složité situaci je správná volba variant možných úderů vzdušného nepřítele, stanovení nejúčinnější činnosti vlastních vojsk a jejich příprava.

Pro vojska PVO jsou velmi specifické i otázky organizace samotného řízení boje, tj. stanovení úkolů a funkčních povinností různých velitelských stupňů při přípravě a vedení bojové činnosti, vybudování spojovacího systému, velitelských stanovišť a míst velení, určení a sladění činnosti bojových směrů VS, radiolokační zabezpečení jejich činnosti atd.

Pro vojska PVO je neznámý pojem nemít přehled o dříve zjištěných cílech, ale nedostatek informací o vzdušném nepříteli v kteroukoli dobu se rovná ztrátě velení, neboť i ty neúčinnější prostředky nemohou zasáhnout do boje. Proto důležitým a současně nejsložitějším druhem bojového zabezpečení vojsk PVO je radiolokační zabezpečení, které tvoří jednotný proces trvalého vedení radiolokačního průzkumu, sběru, zpracování, analýzy a doručení radiolokačních informací o stavu vzdušné si-

tuace na velitelská stanoviště všech stupňů.

Při organizaci bojové činnosti je nezbytné vybudovat takový systém jejího radiolokačního zabezpečení, který umožní včas a kvalitně plnit úkol soustřeďovat na VS veškeré nutné informace v podmínkách rychle se měnící situace a širokého a komplexního používání prostředků radicelektronického boje a palebného umlčení nepřítele. Za současného charakteru vzájemného poměru prostředků vzdušného napadení a protivzdušné obrany má zvláštní význam zjištění vzdušného nepřítele v maximálních vzdálenostech od chráněných objektů a přesné vedení každého cíle po celou dobu letu.

Vybudování takového systému radiolokačního zabezpečení vyžaduje nejen dostatek odpovídajících prostředků a splnění značného množství úkolů, ale i vysokou profesionální přípravu velitelů a štábů všech stupňů.

Centralizované velení silám a prostředkům PVO napomáhá největší účinnosti jejich použití v podmínkách, kdy prvenství ve volbě varianty úderu patří nepříteli. Centralizace velení, tj. spojení úsilí nadřízených orgánů s podřízenými vojsky k řešení společných úkolů, ve značné míře závisí na kvalitě včasného plánování, ujasnění a nácviku variant činnosti vojsk v různých podmínkách situace. Především stanovení bojových úkolů, možných rozhodnutí velitelů v jednotlivých situacích a způsobů splnění úkolů podmiňuje vysoký stupeň centralizace velení i při vedení samostatné činnosti jednotek, útvarů a svazků PVO.

Vysoká účinnost a pevnost velení v bojové činnosti vojsk je dosahována rozumnou kombinací centralizace a decentralizace velení. Realizaci tohoto principu napomáhá uskutečnění celého komplexu přípravných opatření, v jejichž důsledku jednotky, útvary a svazky mají možnost samostatně působit i při narušení centralizovaného velení. Přitom nejdůležitějším opatřením je organizace bezprostředního (samostatného) radiolokačního zabezpečení bojové činnosti útvarů a jednotek protiletadlových raketových vojsk a stíhacího letectva.

Úkoly a funkce velení každého velitelského stupně jsou určovány na základě analýzy pravděpodobného vývoje bojové činnosti, s přihlédnutím k možnostem včasného získání hodnověrných informací o situaci a jejich zpracování a doručení přijatých rozhodnutí k vojskům. Velitelům a štábům útvarů a svazků PVO je nezbytné ponechat maximum samostat-

nosti a iniciativy v rámci předběžně připravených plánů bojové činnosti.

Různorodost informací, které charakterizují vzdušnou situaci, značný rozsah a složitost úkolů, plněních na velitelských stanovištích, omezený čas na jejich splnění: kladou výjimečně vysoké požadavky na operativnost a kvalitu velení, mají zvláštní vliv na formy a metody jeho organizace a uskutečňování. Účinnost bojového velení podstatně závisí na stupni automatizace řešení úkolů velení, přípravě a nácviku velitelů a štábů, sladěnosti bojových směrů velitelských stanovišť všech stupňů jako jednoho celku. Práce na velitelských stanovištích musí být organizována tak, aby velitel ve složitých podmínkách situace dostal včas a ve vhodné formě potřebné informace pro přijetí rozhodnutí. Přitom z hlediska účinnosti velení přebytek informací škodí stejně tak, jako i jejich nedostatek nebo jejich nízká kvalita.

Komplexní staďování bojových směrů velitelských stanovišť svazků, útvarů a jednotek PVO se děje s využitím cvičného a imitačního zařízení, vyžaduje vědeckou organizaci bojové přípravy, intenzivní tvůrčí práci velitelů a štábů, prosazení přesného plnění řádů v celém systému cvičení a nácviků do života. K účinnému velení v bojové činnosti vojsk musí mít velitel odpovídající úroveň znalostí, návyků a osobní kvality, musí být schopen dovedně přijímat informace, prostorově „vidět“ vzdušnou situaci, předvídat možné její změny a správně se rozhodovat v podmínkách velkého nedostatku času.

Takových profesionálních kvalit mohou velitelé vojsk PVO dosáhnout jen za předpokladu vysoké náročnosti k sobě a při pravidelných nácvicích ve velení silám a prostředkům ve složité situaci.

Účinnost velení do určité míry závisí i na tom, jak velitelé dovedně využívají automatických systémů velení. Při nedostatku času a značném množství různých informací je prakticky nemožné bez využití automatického systému velení operativně a vysoce kvalitně řešit otázky sběru a analýzy údajů o vzdušném nepříteli, o stavu a možnostech vlastních prostředků zhodnocení optimálnosti přijímaných rozhodnutí a jejich doručení do vojsk bez ztráty času.

Důležitým a velmi specifickým úkolem velení vojskům PVO je jejich udržování ve stálé bojové pohotovosti k odrazení nenadálých úderů vzdušného nepřítel. Stálá bojová pohotovost vojsk je zabezpečována a dosahována včasným uskutečněním celého komplexu opatření. Nejdůležitější

z nich je udržování bojové pohotovosti vojsk v souladu s příletovým časem pravděpodobného nepřítel, organizace a plnění úkolů hotovostních sil.

V průběhu bojové činnosti patří mezi hlavní úkoly velení:

- řízení hotovostních sil a prostředků,
- uvedení vojsk do bojové pohotovosti,
- vedení průzkumu,
- hodnocení a předvídání situace,
- přijetí rozhodnutí k odrazení úderu a upřesnění bojových úkolů vojskům,
- organizace součinnosti,
- přijetí opatření k udržení bojové schopnosti vojsk,
- obnova narušené obrany.

Ohromné ničivé účinky soudobých prostředků, kterými je vyzbrojeno letectvo nepřítel, nutí zjišťovat a vést systém PVO každý letoun nebo každou řízenou křídlatou raketu typu „vzduch—zem“. Při vedení bojové činnosti není možné dovolit průlet ke chráněným objektům ani jednotlivého prostředku vzdušného napadení. Proto je pochopitelná snaha každého velitelského stupně soustředit na svém VS úplné informace o všech vzdušných cílech, které mohou vést úderu na chráněné objekty. V souvislosti s růstem rozsahu bojové činnosti ovšem sběr těchto informací, jejich zpracování na jednom VS a zejména jejich včasné a dokonalé využití jsou prakticky nemožné. Přebytek informací v jednotlivých případech může dokonce záporně ovlivnit operativnost velení silám a prostředkům PVO jako celku. V souvislosti s tím zvýšení množství úkolů a rozhodnutí, vzhledem ke zvýšení úrovně velení, je důležitým faktorem, který podmiňuje ve složité vzdušné situaci účinné řízení bojové činnosti vojsk PVO při odrazení úderů letectva nepřítel.

Je nutné, aby rozhodnutí a činnost nadřízeného a podřízeného ve svém souhrnu tvořily jeden celek a maximálně zabezpečovaly účinné velení vojskům v daných podmínkách situace. Každý stupeň velení předpokládá plnit úkoly v závislosti na úrovni a úplnosti informací; přitom nezaměňuje úkoly podřízených stupňů. Spolu s tím nadřízený náčelník po přijetí rozhodnutí nesmí přenášet na podřízeného odpovědnost za splnění bojového úkolu, který sám, v souvislosti se vzniklou situací a získanými informacemi, může splnit.

Z toho vyplývá, že složení a charakter informací o vzdušné situaci, která je registrována na VS, musí odpovídat úrovni velení.

Rízení bojové činnosti vojsk na operačním stupni je založeno na zobecněných informacích různých druhů průzkumu a zahrnuje:

- zhodnocení operační situace;
- zjištění celkového zámyslu činnosti nepřítele, složení jeho sil a prostředků, směrů soustředění hlavního úsilí;
- volbu, upřesnění a realizaci nejúčelnější varianty činnosti vojsk;
- rozhodnutí k manévru stíhacího letectva, sladění úsilí se součinnostními vojsky.

Nejdůležitějšími úkoly takového velení jsou

- dosažení nepřetržitého působení proti vzdušnému nepříteli již od maximálních vzdáleností zejména stíhacím letectvem;
- vytvoření potřebného poměru sil v prostorech činnosti stíhacího letectva a v prostorech působení protiletadlového raketového vojska, které zabezpečuje bezpodmínečné zničení nepřítele než splní plánované bojové úkoly.

Převaha sil nad nepřítelem je dosahována širokým manévrem stíhacího letectva a dalších sil PVO jak podél fronty, tak i z hloubky. Musí se zvyšovat v závislosti na narůstání úsilí a podle přibližování nepřítele k chráněným objektům.

Nejdůležitějším úkolem na taktickém stupni je řízení palby útvarů a jednotek protiletadlového raketového vojska a řízení činnosti stíhacího letectva k napadení a zničení vzdušných cílů.

Zpracování rozhodnutí k odrazení úderu v podstatě tkví ve stanovení jaké cíle, jakými silami a prostředky, kdy a jak zničit. Na velitelských stanovištích je nutné mít informace o vzdušné situaci, která nejenže odráží obecný charakter náletu nepřátelského letectva, ale dává i možnost zhodnotit každý prostředek vzdušného napadení jako cíl pro protiletadlové raketové vojsko a stíhací letectvo, tj. stanovit složení a důležitost cíle, prvky letu, druh cíle, čas přiletu a opatření protiradiotechnických prostředků. Souřadnice všech cílů musí být zpracovány na VS s takovou přesností, která zabezpečí vysokou účinnost řízení palby protiletadlového raketového vojska a navedení stíhacího letectva.

Velitel vojsk PVO při zpracování rozhodnutí k odrazení úderu vzdušného nepřítele nemá vždy dostatek času na vyslechnutí návrhů podřízených funkcionářů. Sladění bojové směny VS pomáhá

mu bez připomínání splnit jen ty operace, které jsou nutné pro přípravu, přijetí a splnění rozhodnutí velitele. Návrhy musí být krátké a musí obsahovat jen ty informace, které zabezpečí účinné velení v bojové činnosti útvarů a jednotek.

Největšího zkrácení doby k předání rozhodnutí velitele je dosahováno použitím signálů, povelů, krátkých nařízení ke stanovení úkolů, a dále postupným doručováním rozhodnutí velitele vojskům. Proto k udání vzdušného cíle a jeho místa v prostoru podřízeným VS je maximálně využíváno všech možností automatizovaných systémů velení.

Otázky o nejúčelnějších způsobech společné činnosti útvarů a jednotek protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva při odrazení úderů vzdušného nepřítele jsou řešeny na odpovídajícím VS. Velitelé protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva po ujasnění tohoto rozhodnutí přistoupí k jeho plnění; před tím sladí podle úkolů, místa a času bojovou činnost protiletadlových raketových jednotek a stíhacího letectva.

Při náhlé změně situace, při narušení velení na nadřízeném stupni nebo při nízké jeho kvalitě a dále při společné činnosti protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva, které jsou řízeny samostatně, součinnost protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva je uskutečňována na základě samostatných rozhodnutí jejich velitelů. Cílem součinnosti je bezpodmínečné splnění bojového úkolu a poskytnutí vzájemné pomoci. Možné způsoby součinnosti jsou: sladěná postupná nebo současná činnost protiletadlového raketového vojska a stíhacího letectva proti jednomu vzdušnému cíli (soustředěné úsilí) a sladěná současná činnost proti různým vzdušným cílům (rozdělené úsilí).

Stíhací letouny a jimi ničené vzdušné cíle nepřítele působí v jednom prostoru a v jedné a téže době. V takové situaci objektivně existuje nebezpečí chybného odpálení protiletadlových řízených raket proti vlastnímu letounu. Z toho vyplývá, že nejdůležitějším úkolem součinnosti mezi protiletadlovým vojskem a stíhacím letectvem, na jehož řešení závisí nakonec i úspěch splnění bojového úkolu jako celku, je vyloučit možnost zničení vlastních stíhacích letounů protiletadlovými řízenými raketami. Je to úkol charakteristický jen pro součinnost pozemních palebných prostředků PVO a letectva a je řešen komplexem technických, organizačních a taktických opatření. K tomu je nutné, aby na velitelských stanovištích, místech vele-

ní součinnostních útvarů a jednotek a rovněž na nadřízených VS byly shodné informace o vzdušné situaci; v sestavě prostředků radiolokačního průzkumu a palebných komplexů je nutné mít vysoce účinnou techniku, která zabezpečí spolehlivé určení vlastních letounů. Kromě toho je nutné spolehlivé součinnostní spojení a neustálá vzájemná informace VS o přijatých rozhodnutích, hluboké znalosti veli-

telů o bojových možnostech a způsobech použití součinnostních sil a prostředků; přísné dodržování stanovených pravidel činnosti stíhacích letounů a protiletadlových raketových zbraní při ničení cílů.

Součinnost vojsk PVO může mít taktický nebo operační charakter. Zabezpečení bezpečné činnosti vlastních stíhacích letounů ve značné míře ovlivňuje formy a způsoby této součinnosti.

V článku jsme uvedli některé zvláštnosti bojového velení vojskům PVO, které by měli brát v úvahu velitelé a štáby ve své praktické činnosti.

Narůstání významu bojového velení při plnění úkolů, které stojí před vojsky, vyžaduje neustálé jeho zdokonalování. Jeho základem musí být vědecké poznání. Jen tak bude možné v jakékoli situaci zabezpečit vysokou účinnost bojové činnosti, maximální využití všech materiálních a morálních možností jak jednotlivých svazků a útvarů, tak i vojsk PVO jako celku.

Upraveno ze sovětského tisku